

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 02
Rotel 0208

DOM
2011-09-27
Stockholm

Mål nr
T 1085-11

KÄRANDE

KPMG AB, 556043-4465
Box 16106
103 23 Stockholm

Ombud: Advokaterna Jonas Benedictsson och Stefan Bessman
Baker & McKenzie Advokatbyrå KB
Box 180
101 23 Stockholm

SVARANDE

ProfilGruppen AB, 556277-8943
Box 36
360 70 Åseda

Ombud: Advokaterna Håkan Pihl och Anna Alehem
Advokatfirman Wåhlin
Box 11909
404 39 Göteborg

SAKEN

Klander av skiljedom

KLANDRAD SKILJEDOM

Skiljedom mellan parterna meddelad i Stockholm den 22 december 2010

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten upphäver den mellan parterna den 22 december 2010 meddelade skiljedomen (punkterna 1 och 3 i domslutet).
 2. Hovrättens beslut den 22 februari 2011 om inhibition står fast.
 3. ProfilGruppen AB ska ersätta KPMG AB dess rättegångskostnader i hovrätten med 296 415 kr, varav 294 000 kr utgör ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom till dess betalning sker.
-

Dok.Id 966930

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 2	08-561 670 00 08-561 675 00	08-561 675 09	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd2@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Den 22 december 2010 meddelades en skiljedom i Stockholm med anledning av en tvist mellan KPMG AB (KPMG) och ProfilGruppen AB (ProfilGruppen). ProfilGruppen påkallade skiljeförfarande mot KPMG den 8 april 2008 och utsåg därvid advokaten Eric M. Runesson till skiljeman. I maj 2008 utsåg KPMG advokaten Axel Calissendorff till skiljeman. Tillsammans utsåg de två skiljemännen justitierådet Stefan Lindskog till tredje skiljeman och ordförande i skiljenämnden. Genom skiljedomen förpliktades KPMG att till ProfilGruppen betala 8 miljoner kr jämte ränta. Vardera parten skulle stå för sina egna kostnader i förfarandet och de skulle sinsemellan svara för ersättningen till skiljemännen med hälften vardera.

Hovrätten har den 22 februari 2011 förordnat att vidare verkställighet av skiljedomen inte får äga rum (inhibition).

YRKANDEN

KPMG har yrkat att hovrätten upphäver den mellan parterna den 22 december 2010 meddelade skiljedomen, såväl i saken som i kostnadsdelen (punkterna 1 och 3 i domslutet).

ProfilGruppen har bestritt bifall.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

GRUNDER FÖR TALAN**KPMG**

Det har förelegat omständigheter som kunnat rubba förtroendet för Axel Calissendorffs opartiskhet. Han har därför varit obehörig som skiljeman. Skiljedomen ska därför upphävas enligt 34 § första stycket 5 lagen (1999:116) om skiljeförfarande (LSF).

ProfilGruppen

Axel Calissendorff har inte varit obehörig som skiljeman. Det har inte förelegat någon omständighet som kan rubba förtroendet för Axel Calissendorffs opartiskhet. Grund för att upphäva skiljedomen föreligger inte.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALANKPMG

Skiljetvisten avsåg KPMG:s ansvar för rådgivning som enligt ProfilGruppen AB varit felaktig. Efter omfattande skriftväxling hölls huvudförhandling i målet den 30 november–3 december 2010. Skiljedomen meddelades den 22 december 2010. Vid samma tid som domen meddelades tog KPMG emot ett den 20 december 2010 daterat brev från Axel Calissendorffs kolleger vid Roschier Advokatbyrå, advokaterna Claes Lundblad och Henrik Fieber. Auktoriserade revisorn Johan Dyrefors, anställd hos KPMG, tog vid samma tidpunkt emot ett i huvudsak likalydande brev från dem. I breven aviserade advokaterna Lundblad och Fieber som ombud för HQ AB och HQ Bank AB om ersättningsanspråk mot KPMG och Johan Dyrefors. Ersättningsanspråken angavs avse bl.a. rådgivaruppdrag för HQ AB och HQ Bank AB. Breven hänvisade till en pågående utredning och avslutades med en uppmaning till KPMG och Johan Dyrefors att lämna ut vissa handlingar. Uppmaningen har upprepats vid ett senare tillfälle i förening med upplysning om att rättsliga åtgärder kommer att vidtas mot KPMG och Dyrefors om uppmaningen inte följs. Av breven framgår att Roschier Advokatbyrå accepterat att företräda HQ AB och HQ Bank AB mot KPMG och Dyrefors under tid då skiljeförfarandet pågick.

Både Axel Calissendorff och Claes Lundblad har efter disciplinmälningar yttrat sig till Sveriges Advokatsamfunds disciplinnämnd.

Claes Lundblad har i yttrande den 29 mars 2011 anfört bl.a. följande. Roschier Advokatbyrå fick genom ett mejl den 15 oktober 2010, ställt till honom och Axel Calissendorff, en förfrågan om uppdraget att företräda HQ AB mot ett antal fysiska personer och mot KPMG. Han svarade samma dag att advokatbyrån gärna skulle biträda under förutsättning att jävshinder inte förelåg. Det var då inte helt känt vilka motparter som var aktuella, men det framgick att KPMG skulle komma att bli motpart. Eftersom det var fråga om ett uppdrag som kunde bedömas få betydande omfattning diskuterade han saken med Axel Calissendorff, som är styrelseordförande i Roschier och ansvarig för Stockholmskontoret. Med anledning av uppdragets omfattning diskuterade de bl.a. frågan om hur ärendet borde bemannas. Axel Calissendorff upplyste att han var inblandad i något som berörde KPMG men att han inte bedömde att detta innebar hinder att nu ta ett uppdrag mot KPMG. Den 18 oktober skickade HQ AB en exakt lista över de parter mot vilka det kunde bli aktuellt att framställa anspråk. På basis av listan gjorde han en jävskontroll via mejl till alla delägare och seniora biträdande jurister i Roschier. Denna s.k. konfliktkontroll föranledde ingen invändning, varefter uppdraget antogs den 19 oktober. Objektivt sett uppkom en jävssituation i skiljeuppdraget genom uppdraget för HQ AB. Byråns konfliktkontroll får således anses ha varit bristfällig.

Axel Calissendorff har i sitt yttrande den 18 maj 2011 anfört bl.a. följande. Han och Claes Lundblad hade flera kontakter med anledning av HQ AB:s fråga om advokatbyrå kunde biträda bolaget med utredning om ansvar för vissa fysiska personer samt KPMG. Huvudfrågan var huruvida byrån kunde åta sig uppdraget för HQ AB gentemot styrelsens ledamöter. Han kunde så småningom konstatera att ett visst klientuppdrag inte utgjorde hinder mot att byrån åtog sig uppdraget att utreda ansvar för styrelseledamöterna och vissa andra fysiska personer, vilket han informerade Claes Lundblad om. Han är övertygad om att han talade om för Claes Lundblad att han var skiljeman i en skiljetvist i vilken KPMG var part. Samtalet föranledde inte någon särskild reaktion annat än att byrån i vart fall inte då kunde åta sig uppdrag mot KPMG. Han var för sin del övertygad om att så inte heller skulle ske. Det var också det enda syftet med att han redogjorde för skiljemannauppdraget. Det är uppenbart att byrån har brutit i sin konfliktkontroll när ärendet för HQ AB mot KPMG antogs och att i objektiv mening jäv då förelegat.

Axel Calissendorff har haft skyldighet enligt 9 § LSF att upplysa om uppdraget från HQ AB. Om KPMG fått kännedom om uppdraget, skulle bolaget ha gjort en jävsinvändning i skiljeförfarandet. Uppdraget har medfört jäv för Axel Calissendorff. Han har därmed blivit obehörig och har inte kunnat fortsätta uppdraget som skiljeman. Axel Calissendorff har dock inte avträtt som skiljeman. Eftersom jäv ska bedömas objektivt saknar det betydelse vilken vetskap om uppdraget som Axel Calissendorff faktiskt hade. Det görs dock gällande att han hade kännedom om uppdraget mot KPMG redan under skiljeförfarandet eller att han i vart fall borde ha känt till det.

Profilgruppen

Den 18 oktober 2010 registrerades hos advokatfirman Roschier ett ärende med HQ AB som klient och ett antal fysiska personer som motparter. Roschier hade fått HQ AB:s styrelses uppdrag att biträda vid utredningen av vilka händelser och förhållanden som föranledde Finansinspektionen att återkalla samtliga tillstånd för HQ Bank. KPMG registrerades inte som motpart vid den tidpunkten. Under den tid som skiljeförfarandet pågick torde uppdraget ha befunnit sig på ett utredningsstadium utan egentlig motpart eller med endast preliminära motparter. Uppdraget från HQ AB har rört något helt annat än det som skiljetvisten avsåg. KPMG antecknades som motpart i klientregistret först den 23 december 2010. Axel Calissendorff har inte dessförinnan känt till att advokatbyrån företrätt HQ AB mot KPMG. Han har därför inte haft kännedom om någon förtroenderubbande omständighet.

Frågan om Axel Calissendorff varit obehörig som skiljeman ska bedömas objektivt. För att någon objektivt sett ska kunna påverkas av en omständighet, måste personen i fråga ha kännedom om denna omständighet. Axel Calissendorff har utgått från att Roschier inte åtagit sig något uppdrag mot KPMG under den tid skiljeförfarandet pågick, eftersom jäv förelåg. Han hade därför inte heller någon orsak att efterforska hur det förhöll sig. Eftersom han inte hade någon kunskap om att uppdraget hade antagits, kan han inte ha varit obehörig som skiljeman och kan inte heller ha brustit i sin upplysningskyldighet. Huruvida han borde ha känt till uppdraget är irrelevant.

Av skiljedomen framgår att skiljemännen har gjort en jävsprövning och konstaterat att någon grund för att någon av dem inte skulle kunna delta inte har anförts eller på annat sätt kunnat utrönas.

DOMSKÄL

Utredningen

Hovrätten har avgjort målet efter huvudförhandling. Axel Calissendorff har hörts som vittne. Skriftlig bevisning har åberopats.

Axel Calissendorff har vid förhöret i hovrätten uppgett i huvudsak följande. Med anledning av HQ AB:s förfrågan om advokatbyrån ville åta sig uppdraget mot styrelseledamöter och vissa andra, bland dem KPMG, talade han flera gånger med Claes Lundblad. Han berättade att han var skiljeman, utsedd av KPMG, och att man inte vid denna tidpunkt kunde åta sig något uppdrag mot KPMG. Frågan var då om byrån kunde åta sig uppdrag mot andra än KPMG. Efter vissa kontroller kom Axel Calissendorff fram till att det skulle vara möjligt. Någon registrering av KPMG som motpart skedde inte heller under den tid som skiljeförfarandet pågick. Vid tiden för huvudförhandlingen i skiljeförfarandet hade han kännedom om att byrån utförde ett stort uppdrag för HQ men inte att det riktade sig mot KPMG. Först den 23 december 2010 fick han kunskap om att uppdraget riktade sig även mot KPMG. Dessförinnan, i november eller december, hade han ett samtal med Claes Lundblad om bemanningen av uppdraget. Han gjorde då inte den kopplingen att detta kunde rikta sig mot KPMG, även om han nu anser att han borde ha förstått det.

Hovrättens bedömning

I 8 § LSF föreskrivs att en skiljeman ska vara opartisk. En skiljeman ska på yrkande av en part skiljas från sitt uppdrag, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för skiljemannens opartiskhet. Under punkterna 1–4 i bestämmelsen anges omständigheter som alltid ska anses kunna rubba förtroendet för skiljemannens opartiskhet. Uppräkningen är avsedd att vara exemplifierande och inte uttömmande (se

prop. 1998/99:35 s. 85 och s. 218). I 9 § åläggs en skiljeman att upplysa parterna om omständigheter som enligt 8 § kan tänkas hindra honom från att vara skiljeman.

Om en skiljeman på grund av någon omständighet som anges i 8 § har varit obehörig ska skiljedomen efter klander helt eller delvis upphävas på talan av en part (34 § första stycket 5 LSF).

Som en allmän utgångspunkt gäller Högsta domstolens uttalanden i rättsfallet NJA 2010 s. 317 med hänvisningar även till NJA 1981 s. 1205 och NJA 2007 s. 841. Där anges att jävsreglerna syftar till att skydda rättskipningens objektiva handhavande och att det är angeläget att reglerna tillämpas på ett sådant sätt att en skiljeman som omfattas av en sådan regel inte får delta i ett skiljeförfarande, även om det i det särskilda fallet saknas anledning att anta att han vid handläggningen eller avgörandet av målet skulle låta sig påverkas av sitt förhållande till den ena parten. Högsta domstolen konstaterar att bedömningen av om det finns förhållanden som kan rubba förtroendet för en skiljeman alltså ska göras på objektiva grunder. Vidare framhålls att kravet på objektivitet och opartiskhet måste ställas särskilt högt när det gäller skiljemän, eftersom fel som avser bevisvärderingen eller rättstillämpningen inte kan föranleda hävande av en skiljedom.

Utredningen i målet visar att Roschier Advokatbyrå av HQ AB i oktober 2010 fick en förfrågan om ett uppdrag med bl.a. KPMG som en åtminstone potentiell motpart. Av Claes Lundblads uppgifter i yttrandet till Advokatsamfundet framgår att Roschier åtog sig uppdraget mot bl.a. KPMG den 19 oktober 2010. Även av de brev som Claes Lundblad och Henrik Fieber den 20 december 2010 skickade till KPMG och till Johan Dyrefors framgår att Roschier åtagit sig uppdraget mot KPMG, även om KPMG inte antecknades som motpart i advokatbyråns klientregister förrän den 23 december 2010.

Det har ansetts utgöra kutym att svenska advokater avböjer uppdrag som skiljeman när advokaten eller annan jurist på samma advokatbyrå i ett pågående ärende biträder någon av parterna eller någon som har part i skiljeförfarandet som motpart (Madsen, Skiljeförfarande i Sverige, 2 uppl., s. 119). På motsvarande sätt får det typiskt sett an-

ses rubba förtroendet för en skiljemans opartiskhet om den advokatbyrå där han är verksam åtar sig ett uppdrag mot den part som utsett skiljemannen.

Det förhållandet att Roschier åtagit sig ett uppdrag med KPMG som motpart innebär enligt hovrättens mening att Axel Calissendorff i vart fall har varit obehörig som skiljeman, om han haft vetskap om uppdraget när skiljeförfarandet pågick. KPMG har gjort gällande att Axel Calissendorff haft sådan vetskap men att han, även om så inte varit fallet, ska anses obehörig på grund av uppdraget. ProfilGruppen har å sin sida gjort gällande att Axel Calissendorff varit ovetande om att advokatbyrån åtagit sig ett uppdrag som riktade sig mot KPMG och att någon omständighet som kan rubba förtroendet för hans opartiskhet därmed inte föreligger.

Hovrätten prövar först frågan om Axel Calissendorffs vetskap om uppdraget eller närmare bestämt när Axel Calissendorff fick kännedom om uppdraget mot KPMG och gör i den delen följande överväganden. Av Claes Lundblads och Axel Calissendorffs yttranden till Advokatsamfundet, liksom av Axel Calissendorffs uppgifter vid förhöret i hovrätten, framgår att Claes Lundblad och Axel Calissendorff i samband med HQ AB:s förfrågan om biträde i ärendet mot bl.a. KPMG diskuterade om advokatbyrån kunde åta sig uppdraget. I målet har också åberopats ett e-postmeddelande den 18 oktober 2010 som skickats från Claes Lundblad till övriga delägare och seniora biträdande jurister på Roschier advokatbyrå. Meddelandet skickades i syfte att göra en konfliktkontroll avseende HQ AB:s förfrågan om biträde i ärendet. Av e-postmeddelandet framgår att en av möjliga motparter var KPMG. Det råder alltså inget tvivel om att Axel Calissendorff redan i oktober 2010 var medveten om att advokatbyrån hade fått en förfrågan om ett uppdrag med bl.a. KPMG som motpart.

Vad som utspelade sig vid Claes Lundblads och Axel Calissendorffs samtal inför accepterandet av uppdraget finns det däremot olika uppgifter om. Enligt Claes Lundblads yttrande till Advokatsamfundet gav Axel Calissendorff ett tydligt besked om att hans inblandning i något som berörde KPMG inte innebar hinder att då ta uppdraget mot KPMG. Axel Calissendorff har i sitt yttrande till Advokatsamfundet uppgett att han är övertygad om att han talade om för Claes Lundblad att han var skiljeman i en skiljevist i vilken KPMG var part, samt att reaktionen blev att byrån i vart fall inte då kunde

åta sig uppdrag mot KPMG. Axel Calissendorff har vid förhöret i hovrätten i allt väsentligt redogjort för det händelseförlopp som framgår av yttrandet till Advokatsamfundet och även uppgett att han inte förrän den 23 december 2010 fick veta att Roschier hade åtagit sig uppdraget även mot KPMG. Claes Lundblad har inte hörts i målet.

Vidare kan konstateras att de åberopade breven från Claes Lundblad och Henrik Fieber till KPMG och Johan Dyrefors den 20 december 2010 inte utvisar vad Axel Calissendorff kan ha känt till om uppdraget mot KPMG vid denna tid. Vid dessa förhållanden finner hovrätten inte att det är visat i målet att Axel Calissendorff hade kännedom om uppdraget mot KPMG innan skiljeförfarandet avslutades genom skiljedomen den 22 december 2010.

Nästa fråga för hovrätten att bedöma blir då om Axel Calissendorff ska anses obehörig oavsett sin vetskap om uppdraget.

Frågan om en skiljemans obehörighet ska bedömas objektivt och oberoende av dennes förmåga och vilja att avgöra saken opartiskt. Den bedömning hovrätten har att göra ska alltså inte ta sikte på risken för att Axel Calissendorff verkligen skulle ha påverkats av att advokatbyrån åtagit sig uppdraget från HQ AB. Avgörande är i stället de faktiska omständigheterna kring det uppdrag Roschier åtog sig under hösten 2010 och om de utifrån sett ger intryck av bindningar – eller motsättningar – som rubbar förtroendet för Axel Calissendorffs opartiskhet som skiljeman.

Enligt hovrättens mening är det förhållandet att byrån åtagit sig uppdraget mot KPMG, samtidigt som skiljeförfarandet med KPMG som part pågick, i sig ägnat att rubba förtroendet för Axel Calissendorffs opartiskhet. Till detta kommer att det är fråga om ett omfattande uppdrag med ett, såvitt kan bedömas, avsevärt ekonomiskt värde för advokatbyrån. Av betydelse är också att Axel Calissendorff, som delägare i Roschier och ansvarig för kontoret i Stockholm, har en mycket central ställning på advokatbyrån. En delägare i en sådan position får typiskt sett antas vara informerad om ett uppdrag av det nu aktuella slaget. Slutligen måste även det förhållandet att KPMG registrerades som motpart i Roschiers klientregister först den 23 december 2010, dvs. dagen efter

det att dom meddelats i skiljeförfarandet, anses bidra till ett intryck av förhållanden som rubbar förtroendet för Axel Calissendorffs opartiskhet i skiljeförfarandet.

Sammantaget utgör de nu angivna förhållandena sådana omständigheter som utifrån sett och oavsett Axel Calissendorffs kännedom om dem, är ägnade att rubba förtroendet för hans opartiskhet. Vid denna bedömning ska KPMG:s talan bifallas och skiljedomens upphävas.

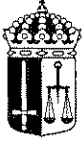
Med denna utgång ska ProfilGruppen ersätta KPMG:s rättegångskostnader i hovrätten. KPMG har yrkat ersättning för ombudsarvode med 294 000 kr, vilket ProfilGruppen vitsordat som skäligt i och för sig. KPMG har härutöver yrkat viss ersättning för utlägg. Hovrätten finner yrkandet skäligt.

Hovrätten anser att målet rymmer frågor där det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att ett överklagande prövas av Högsta domstolen. Hovrätten tillåter därför att domen överklagas (se 43 § andra stycket LSF).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande senast 2011-10-25

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Cecilia Renfors samt hovrättsråden Måns Edling, referent, och Ulrika Stenbeck Gustavson. Enhälligt.

SVEA HOVRÄTT

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga hovrättens avgörande skall göra detta genom att skriva till Högsta domstolen.

Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag och nummer för avgörandet),
3. den ändring i avgörandet som klaganden yrkar,
4. varför klaganden anser att avgörandet skall ändras,
5. de bevis som klaganden åberopar och vad han vill styrka med varje bevis.